

ismerésének, ahogy a nyelvtudásnak is, különféle szintjei vannak, s a kezdő lépés megtételéhez a hasonló kiadványok megfelelő inspirációt jelenthetnek.

BUDA ATTILA

(*Cser Kiadó, Budapest, 2009,*
70 oldal, 2495 Ft)

QUENTIN TARANTINO:
Becstelen brigantyk
Forgatókönyv

Quentin Tarantinóra különösen jól passzol az a közhelyes frázis, hogy az ember vagy szereti, vagy utálja – kiegészítve annyival, hogy az előbbi tábor a közvéleményhez való igazodás is gyarapítja (hisz' Tarantinóért még értelmiségi körökben is lelkesedni illik, leginkább „posztmodern gesztusai” miatt), míg a kortárs filmművészetre gyakorolt elementáris hatását az ellentábor is kénytelen elismerni. Ha mégis létezik köztes pozíció, abból nagyobb kockázat nélkül kijelenthető, hogy az 1994-es *Ponyvaregény* óta minden bizonnyal a *Becstelen brigantyk* a rendező első olyan filmje, amely hosszabb távon is valóban izgalmasnak és meghatározónak bizonyulhat. A *Becstelen brigantyk* ugyanis nem pusztán valamely be- vagy akár lejáratott filmes zsáner újragondolása és kifigurázása, je-

len esetben a II. világháborús filmeké, hanem már-már új műfajt teremt, melyet jobb híján „kompenzációs” (ál)történelmi filmnek nevezhetünk.

Hogy a náci vadász zsidó kommandó története, amely valóban posztmodernnek mondható csavarral újírja a világháború történetét, kínál-e bármiféle pszichológiai mankót a súlyos történelmi traumában érintett, azt máig hordozó közösségek/közönség számára, már sokan és sokféleképpen elemezték. A film forgatókönyvének megjelentetése (immár magyar nyelven is) azonban másfajta kérdéseket vet fel. Az egyik, hogy a vizuális közeg által meghatározott, annak lehetőségeivel virtuóz módon élő alkotás (gondoljunk csak Christoph Waltz briliáns alakítására SS-ezredesként, a nyitó jelenet feszült drámaiságára vagy Shosanna arcára a filmbéli mozivásznak) mennyire marad eleven pusztá szöveggént. A másik a kíváncsi néző kérdése: vajon mennyiben járul hozzá az eredeti script ismerete a végső, leforgatott változat értelmezéséhez?

Arra, hogy a szöveg önmagában is működőképes maradjon, a Tarantino-filmek erős verbalitása kínál garanciát. S itt nem csupán a jellegzetes „tarantinós dumákra” érdemes gondolni, amelyek amúgy is gyakran súrolják a modorosság határát (elég, ha a címszereplő nagymonológjára utalunk a *Kill Bill* má-

sodik részéből). Inkább arról van szó, hogy a jobb Tarantino-jelenetek vagy -művek döntően a feszes párbeszédre épülnek; a *Kutyaszorítóban* például, egyes flashback-részekről eltekintve, minden további nélkül színpadra állítható lenne hagyományos kamaradarabként. Hasonlóképpen a *Becstelen brigantyk* forgatókönyvét fellapozva is könnyen olyan érzésünk támadhat, mint ha drámakötetet olvasnánk, melyben gyakran a rendezői utasítások sem a „színpadra vitelt” (a megfilmesítést) tartják igazán szem előtt, hanem az adott szereplő(k) lelkiállapotának érzékelését az olvasóval (például „a lány helyükre teszi a dolgokat. A fiatal német csak bajt hoz a fejére, nagy B-vel”). Az viszont nem derül ki, hogy ez elárul-e bármit is a rendező munkamódszeréről, vagy egyszerűen utólagos stilizálás eredménye.

Összességében tehát a kiadvány, bár természetesen nem helyettesítheti magát a filmet, annak ismeretében érdekes olvasmánynak bizonyul. Még akkor is, ha értelmezéséhez nem sokban járul hozzá, legfeljebb egyes szereplők hát-

teréről tudunk meg többet a vágás során kihagyott jelenetekből (hogyan tett szert baseballütőjére a Zsidó Medve, hogyan lett a nációk elől menekülő Shosanna moztulajdonos). És persze a forgatókönyv sem billenti helyre a film alapvető dramaturgiai bizonytalanságát (hibáját?), ami annak ellenére is szemet szúr, hogy a kritikusok nemigen

teszik szóvá: jelesül, hogy a családja meggyilkolásáért bosszút álló Shosanna és a „Kino-hadműveletet” végrehajtó brigantik párhuzamosan kibontakozó története sehol sem találkozik igazán, nincsenek közvetlen hatással egymásra, még a csúcspontot jelentő leszámolásnál

sem, hiába várja ezt végig a néző/(újra)olvasó. Ennek következtében nehéz volna a *Becstelen brigantyk* hibátlan remekműnek minősíteni, de azért (hogy ellőjünk egy újabb, Tarantino esetében kötelező közhelyet) kétségtelenül szép munka egy volt videotékástól.

PÁPAY GYÖRGY

(Fordította Totth Benedek,
Cartaphilus Kiadó, Budapest, 2009,
264 oldal, 2000 Ft)

